

Enligt länsstyrelsens diarium
har beslutet inte överklagats.
Datum 1992-03-17
Registratorn/Sign *abds*

**Byggnadsminnesförklaring av Båtsmanskasernen/Nya
magasinet, byggnad 715, på del av stg 113,
STUMHOLMEN i Karlskrona kommun, Blekinge län**

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap 1 § lagen om kulturminnen m m (SFS 1988:950) Båtsmanskasernen/Nya magasinet, byggnad 715, på del av stg 113, Stumholmen i Karlskrona kommun för byggnadsminne. Avgränsningen har markerats på bifogad karta, bil 2.

Föreskrifter

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap 2 § samma lag följande skyddsföreskrifter:

1. Byggnaden får ej flyttas eller rivras, ej heller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras med traditionella byggnadsmaterial och färger, på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
3. Åtgärder får inte vidtas i byggnadens inre som förändrar dess befintliga karaktär. Särskilt högt bevarandevärde har de båda trapphusen och de mellan dessa liggande salarna i bottenvåningen och första ovanvåningen.
4. Invändiga ändringsarbeten skall i övrigt föregås av antikvarisk dokumentation av ytskikt, färgsättning och konstruktionsdetaljer.

Länsstyrelsen lämnar på begäran råd och anvisningar i fråga om underhåll av byggnaden.

Enligt 3 kap 21 § lagen om kulturminnen m m gäller beslutet om byggnadsminnesförklaring omedelbart även om det överklagas.

Om fråga uppkommer om att ändra byggnadsminnet i strid mot skyddsföreskrifterna skall ansökan om tillstånd härtill inges till länsstyrelsen som enligt 3 kap 14 § lagen om kulturminnen m m får lämna tillstånd till ändring om det finns särskilda skäl.

Redogörelse för ärendet m m.

Stumholmen inom Karlskrona örlogsbas är av riksintresse för kulturmiljövården. I enlighet med bestämmelserna i lagen om hushållning med naturresurser m m (NRL) skall Stumholmen därmed skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada kulturmiljön.

Riksantikvarieämbetet har inför statens försäljning av fastigheten utarbetat förslag till skyddsföreskrifter.

I samband med överlåtelse av Stumholmen till Karlskrona kommun och därefter till HSB Fastigheter i Karlskrona HB har länsstyrelsen att avgöra vilka av Stumholmens kulturhistoriskt synnerligen märkliga byggnader som skall förklaras som byggnadsminnen.

Riksantikvarieämbetet och länsmuséet har tillstyrkt byggnadsminnesförklaring av och skyddsföreskrifter för Båtmanskasernen/Nya magasinet. Karlskrona kommun har i bytesavtal med fortifikationsförvaltningen förbundit sig att medverka till byggnadsminnesförklaring. Förslag till skyddsföreskrifter har delgivits kommunen i skrivelse 1991-06-11.

Ni har i skrivelse till länsstyrelsen, daterad 1991-07-10, inte erinrat mot föreslagna skydds-föreskrifter.

Motivering

Allmän historik

Inkvartering av soldater i borgarnas bostäder är det äldsta och tidigare vanligaste sättet att hysa både tågande trupp och stationär garnisonsbesättning. Det var betungande för borgarna och det hände att dessa lät uppföra kaserner för att slippa pålagan. Huvuddelen av landets kaserner uppfördes efter indelningsverkets avskaffande 1901, i samband med värnpliktens införande.

Förhållandet för manskapen var påfrestande enligt samstämmiga beskrivare under 1800-talets förbättringsiver. Senare delen av 1800-talet diskuteras flitigt kasernbyggande utifrån hygieniska uppfattningar om hur stort utrymme som krävs, mätt i kubikfot. En kasern var egentligen en avvägning mellan att låta manskapet ta så lite plats som möjligt, kosta så lite som möjligt samt hårdas genom ouppvärmade sovplatser. Samtidigt skulle så många som möjligt överleva de osunda förhållandena och vara stridsdugliga. Livmedikus Wilhelm Domeier rapporterar efter sin inspektion av förläggningar 1809 att manskapets bostäder oftast befrämjar sjukdom och död. Detta

var synnerligen aktuellt efter fältsjukans härjningar som skördade så många offer.

Flottan hade fram till 1901 både värvat och indelt manskap. Vid örlogsbasen i Karlskrona behövdes kaserner vid på- och avmönstringar samt för den personal som arbetade inom baserna.

Båtsmanskasernen

Den originella kasernen på Stumholmen ritades 1841 av C E Wallenstrand vid Flottans Mekaniska kontor. Kasernen uppfördes emellertid inte förrän 1847 och kom att rymma 500 båtsmän.

För att kunna rymma alla dessa i två 340 m² stora logement, användes på sjömansvis hängkojer som hängdes sida vid sida, vilka på dagtid lades på en ca två meter bred hylla, utmed rummens långsidor. Sina tillhörigheter hade båtsmannen i egna sjömanskistor. Logementet liknade därmed dåtidens manskapsskans och de nyinryckta matroserna fick en försmak av livet ombord på ett skepp. Det är en medvetet utformad interiör med det däckformade, välvda golvet, spygatterna genom väggarna, de mastliknande kolonnerna och väggpanelen av ek som påminner om insidan av ett skrov. På båda sidor av logementet och i anslutning till de båda trapphusen placerade Wallenstrand befäls-, uppbörds-, och förrådsrum samt förstugor. Denna uppdelning och planlösning är mycket ålderdomlig och liknar strängt taget 1600-talsbarackerna inom armén.

Båtsmanskasernen kan tyckas ha haft både en för stor och för tätt förlagd trupp. Att döma av två förslag i krigsarkivet tycks planerna dock från början ha varit ännu vidlyftigare. De odaterade ritningarna omfattar två förslag till kaserner för 2 612 respektive 2 695 man. Båda förslagen har en fyrlängad, helt kringbyggd byggnadsplan med trapphus mitt på varje länga. De skulle bli fyra våningar höga och rymma kompanier med befäl.

Något som liknar kasernen på Stumholmen finns inte och lär aldrig ha funnits i Sverige. Dock kan Fredrik Bloms slutgiltiga förslag till Amiralitetshuset på Skeppsholmen jämföras med båtsmanskasernen. Bloms byggnad är i utsmyckad "nederländsk stil" - en enkel och ren empirearkitektur.

Båtsmanskasernens ändamål och pedagogiska program avspeglas på ett helt unikt vis i interiören. Med bomberade golv, spygatter i väggarna och mastliknande toscanska kolonner saknar båtsmanskasernen motstycke i svensk arkitektur. Byggnaden har vid förändringen till magasin genomgått smärre förändringar, vilket tydligt avspeglar flottans återanvändningsfilosofi.

Mot bakgrund av det anförda finner länsstyrelsen Båtsmanskasernen/Nya magasinet vara en synnerligen märklig byggnad som motiverar byggnadsminnesförklaring.

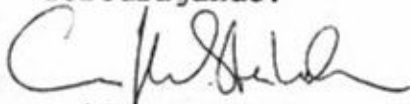

Överklagande:

Detta beslut kan överklagas hos kammarrätten, se bilaga 1.

I detta beslut har deltagit länsantikvarie Leifh Stenholm, beslutande, länsassessor Bengt Johansson, länsarkitekt Georg Vass samt byråsekreterare Mitzi Mattsson, föredragande.

Leifh Stenholm

Mitzi Mattsson

Bil:

- Bilaga 1. Hur man överklagar
- Bilaga 2. Utdrag ur grundkarta
- Bilaga 3. Utdrag ur ek karta för Trossö
- Bilaga 4. Kop av fotografi

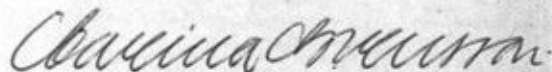
Kopia av beslut + bilaga 2,3 och 4 till:

Riksantikvarieämbetet + Bil 1. Delgivningskvitto
HSB Karlskrona, Att: Sune Andersson, Högabergsgatan,
371 34 Karlskrona
Blekinge läns museum
Blekinge Östra lantmäteridistrikt
Registret
Plan- och bostadsenheten
Länsantikvarien
Akten

Inskrivningsmyndigheten vid Karlskrona Tingsrätt med lagakraft
Byggnadsnämnden i Karlskrona med lagakraft
Riksantikvarieämbetet med lagakraft

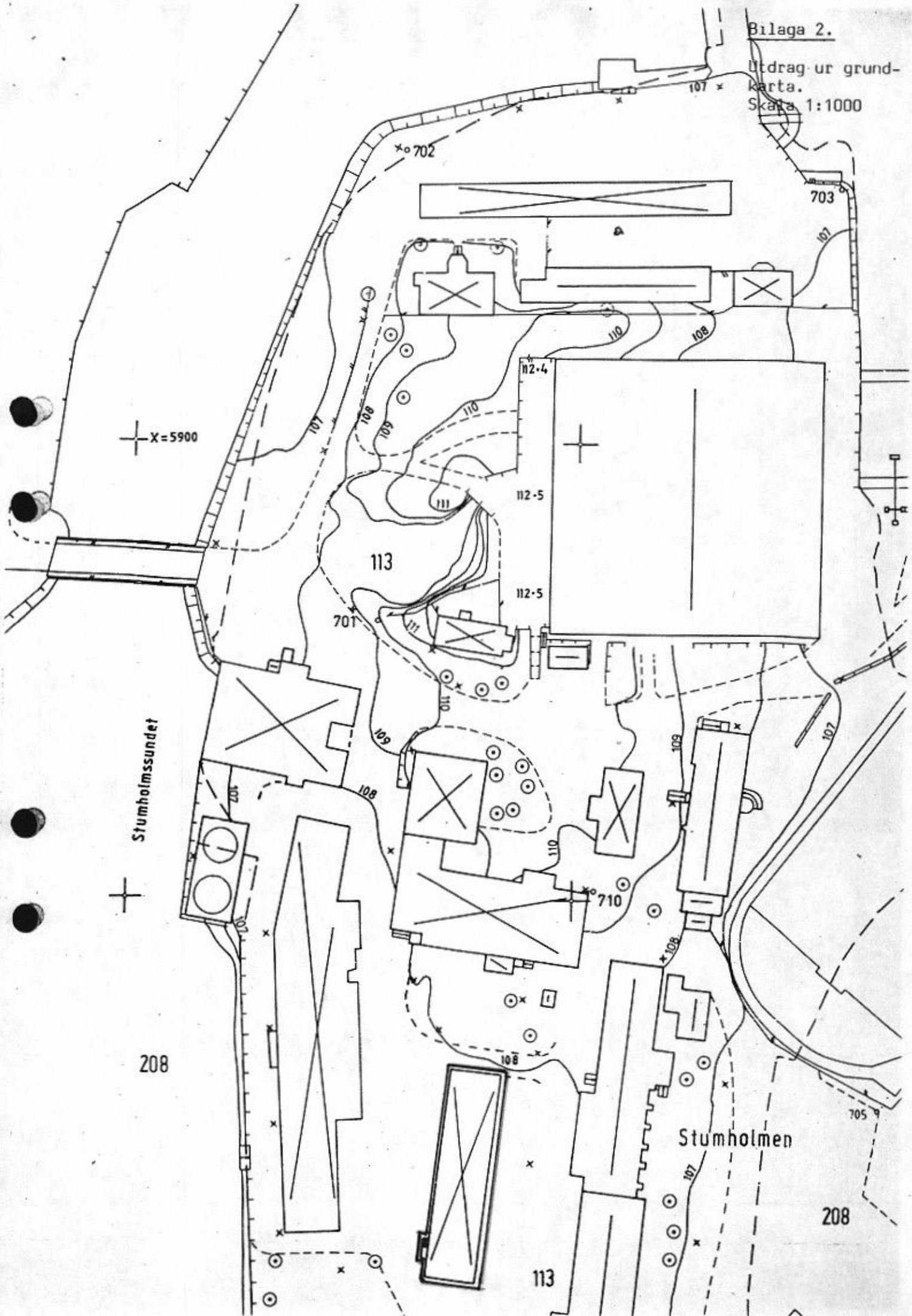
Kopia för kännedom till:
Landshövdingen
Länsrådet

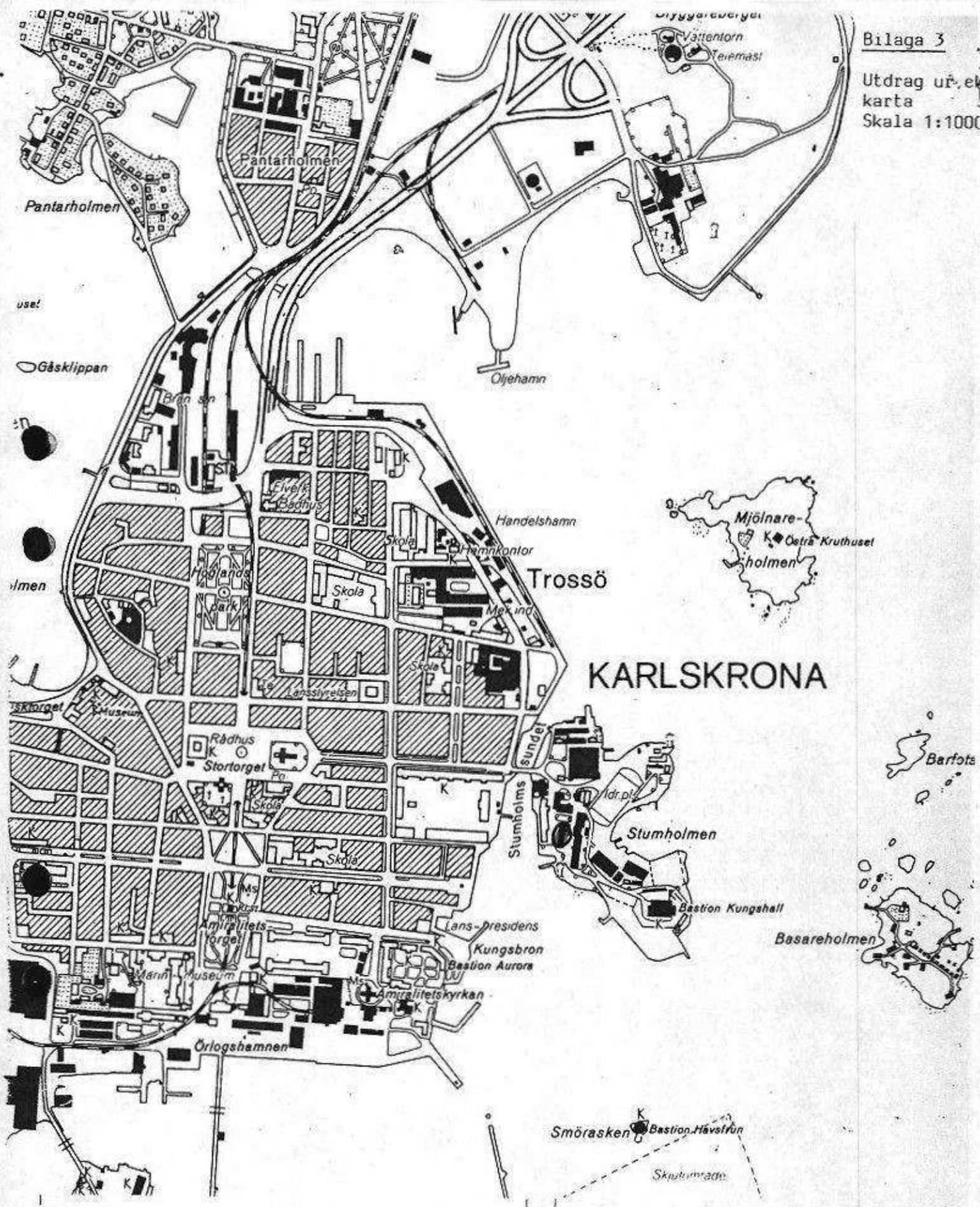
Kopians likhet med originalet
bestyrkes.
På tjänstens vägnar

Bilaga 2.

Utdrag ur grundkarta.
Skala 1:1000

Smörasken Bastion Hävstjärn
Skulpturmåden

15°36'

KARLSKRONA K N
KARLSKRONA O A

41 TJKRÖ
03547

Skalan 1:10000

500 400 300 200 100 0

500

Höjduktomas ekvidistans 5 meter

1 cm = 100 m på marken

